

Ot.prp. nr. 32

(1999-2000)

Om lov om avgift til forskning og
utvikling i fiskeri- og havbruksnæringen

*Tilråding fra Fiskeridepartementet av 3. mars 2000, godkjent i
statsråd samme dag.*

1 Innledning

1.1 Sammendrag

Forslag om lov om avgift til forskning og utvikling i fiskeri- og havbruksnæringen skal bidra til å øke næringens forskningsengasjement. Loven skal gi hjemmel til å kreve inn en avgift på eksportverdien av fisk, fiskeprodukter og industrielt bearbejdede produkter som har basis i marine råvarer for å oppnå dette formålet.

Utvikling av fiskeri- og havbruksnæringen er avhengig av kunnskap i ulike former. Forskningen skal bidra til å legge grunnlaget for vekst, lønnsomhet, sysselsetting og bærekraftig utvikling ved utvikling av nye produkter, prosesser, teknologi, markeder, samt ressurs- og miljøforvaltning.

Næringens samlede engasjement i fiskeri- og havbruksforskningen er relativt beskjedent. Organiseringen av næringens engasjement i forskning og utvikling (FoU) har i hovedsak utgangspunkt i forskningsprogrammer og prosjekter som Norges forskningsråd (NFR) eller Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) organiserer. Sentrale organisasjoner i næringen har ønsket å organisere og prioritere FoU med sterkere utgangspunkt i næringens egne definerte behov og interesser.

I forslaget til odelstingsproposisjon er det derfor lagt vekt på at midlene skal forvaltes av et styre med bred forankring i næringen og i de sentrale næringsorganisasjonene.

Hovedelementene i en forvaltningsmodell for en ordning med FoU-avgift er som følger:

- ordningen har grunnlag i en lovhjemlet avgift som beregnes ut fra eksportverdien fra fiskeri- og havbruksnæringen
- midlene skal anvendes til næringsrettet forskning og felles FoU-tiltak, herunder også tiltak for å forbedre næringens miljøtilpasning
- forvaltningen av midlene legges til et styre med bred forankring i næringen og i de sentrale næringsorganisasjonene
- departementet fastsetter forskrift for ordningen, herunder avgiftsgrunnlag og -nivå, retningslinjer for oppnevning av styret og styrets virksomhet
- styret bestemmer organiseringen av sekretariatet på grunnlag av retningslinjer for styrets ansvar og oppgaver
- det etableres en avtale mellom styret for ordningen og NFR for å sikre løpende kontakt om strategiarbeid, arbeidsdeling og samordning av FoU-innsatsen
- midlene som innkreves gjennom FoU-avgiften kanaliseres utenom statsbudsjettet

1.2 Bakgrunn

Forslag om innføring av en generell avgift til forskning og utvikling (FoU-avgift) ble tatt opp i St. meld. nr. 51 (1997-98) Perspektiver på utvikling av norsk fiskerinæring (Perspektivmeldingen). Ved behandlingen av meldingen

i Stortinget, jf. Innst. S. nr. 53 (1998-99) stilte et flertall i næringskomiteen seg positiv til at det innføres en egen FoU-avgift som næringen i samråd med NFR forvalter. Flertallet understreket at denne avgiften ikke kommer i stedet for offentlig satsing på marin forskning. Videre la komiteen vekt på at store deler av næringen selv er enig i innføring av en avgift og at saken ikke trenger ytterligere utredning, men utarbeidelse av et hensiktsmessig regelverk.

I forbindelse med behandlingen av St. meld. nr. 39 (1999-2000) Forskning for framtiden understreket kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, jf. Innst. S. nr. 110 (1999-2000), at en slik avgift skal brukes til forsknings- og utviklingsarbeid som har direkte tilknytning til næringen, og at midlene fra FoU-avgiften skal disponeres av næringen selv.

Fiskeridepartementet har utredet spørsmålet om forvaltning og organisasjonsmodell for en ordning med FoU-avgift i fiskeri- og havbruksnæringen. Det er lagt fram et høringsnotat for næringens organisasjoner, NFR, SND, de sentrale forskningsinstitutter innen fiskeri- og havbruk og departementene.

2 Hovedinnholdet i høringsnotatet

Innledning

I høringsnotatet pekes det på at fiskeri- og havbruksnæringens finansiering av FoU i dag er relativt beskjeden. Næringens lave finansiering av FoU skyldes i første rekke næringsstrukturen med mange små og mellomstore enheter med begrensede forutsetninger for å drive FoU i egen regi.

Sentrale deler av næringen har vært pådrivere for å få til en generell lov-hjemlet FoU-avgift. Innføring av en FoU-avgift vil bidra til å øke næringens finansiering av FoU.

Det gis i høringsnotatet uttrykk for at FoU-avgiften bør være obligatorisk og hjemlet i lov. Et slikt system garanterer like plikter og rettigheter, og det gir grunnlag for et rammeverk som sikrer at FoU-virksomheten kommer hele næringen til gode.

Mål og midlenes bruksområde

Målet for en ordning med FoU-avgift skal være å øke den næringsrettede forsknings- og utviklingsaktiviteten med sikte på å oppnå høyere verdiskaping i fiskeri- og havbruksnæringen.

I tråd med Perspektivmeldingen legges det i høringsnotatet opp til at bruksområdet for FoU-avgiften skal være:

- næringsrettet FoU
- programmer og større prosjekter
- fellestiltak for hele eller deler av næringen

FoU-avgiftsmidlene kan benyttes til utfyllende aktiviteter til etablerte ordninger og programmer i regi av f. eks. NFR, for å utvide bredden i innsats, eller for å øke innsatsen på enkelte områder. Ordningen skal også dekke FoU-aktiviteter i skjæringsfeltet mellom forskning og næringsutvikling, f. eks. risikobetonte pilot- og demonstrasjonsprosjekter. Strategiarbeid, utredninger og handlingsplaner knyttet til FoU-innsatsen omfattes av ordningens bruksområde.

I høringsnotatet understrekes det at ordningens virksomhet skal avgrenses til programmer og større prosjekter, for å unngå å bygge opp et forskningsadministrativt apparat i tillegg til NFR. Avgiftsmidlene skal ikke gi grunnlag for å etablere en ny finansieringsordning basert på søknadsadgang og behandling av enkeltprosjekter.

Det forutsettes videre at ordningen benytter seg av eksisterende programmer og ordninger der dette er naturlig, i første rekke i NFR og SND, eventuelt i programmer utenom dette virkemiddelapparatet. Den virksomheten som legges til NFR, SND og andre programmer, skal integreres på en identifiserbar måte.

I høringsnotatet er det åpnet for at styret for ordningen med FoU-avgift kan ta initiativ til FoU-virksomhet som ikke naturlig faller inn under de eksisterende virkemidlene. Slik aktivitet skal utformes og organiseres i programmer. Enkeltprosjekter forvaltes innenfor slike programmer. Støtte fra ordnin-

gen med FoU-avgift gis som tilskudd. Som hovedregel vil ordningen dekke fullfinansiering av programmer og større prosjekter - eventuelt i kombinasjon med andre offentlige FoU-midler - hvor resultatene gjøres tilgjengelige for hele eller deler av næringen.

Midler som er innkrevd gjennom FoU-avgiften vil være offentlige midler i henhold til internasjonalt statsstøtteregelverk, bl.a. EUs regelverk. Dette betyr at midlene ikke kan benyttes som næringens private egenandel i bruker-styrte prosjekter hvor resultatene forbeholdes de enkelte deltakende foretak.

Styret for ordningen med FoU-avgift skal ha en løpende og nær dialog med andre deler av virkemiddelapparatet, for å sikre samordning slik at midlene på en god måte kan utfylle den eksisterende marine FoU-innsatsen.

I høringsnotatet er det lagt til grunn at de ulike delsektorene i næringen over tid skal komme rimelig ut med hensyn til fordeling av midlene ut fra bidragene på de respektive delsektorer (fiske og fangst, foredling/industri og oppdrett).

Organisering

Fiskeridepartementet legger i høringsnotatet til grunn at næringen skal bestemme disponeringen av midlene i samråd med Norges forskningsråd. Dette er i tråd med de synspunkter flertallet i næringskomiteen gav uttrykk for ved behandlingen av Perspektivmeldingen.

Det foreslås etablert et felles styre for forvaltning av ordningen. Modellen er begrunnet i hensynet til helhetstenkning, felles FoU-tema og gjensidig nytte av FoU på tvers av delsektorene i næringen.

I den modellen som er skissert i høringsnotatet oppnevner Fiskeridepartementet et styre på 7 medlemmer med varamedlemmer. Styreleder og nestleder utpekes av departementet blant styrets medlemmer. Styrets beslutninger baseres på konsensus.

I forslaget til styresammensetning er det lagt vekt på å få et styre som ikke er for stort. Dette tilsier at de mest sentrale næringsorganisasjonene gis plass i styret. Styret oppnevnes etter forslag fra de organisasjoner som er gitt plass i styret. For å få en bredest mulig forankring av ordningens virksomhet i næringen skal både arbeidsgiver- og arbeidstakersiden være representert i styret. Styret for ordningen skal ha nær kontakt med øvrige organisasjoner i næringen i arbeidet med å utforme og fastlegge hovedstrategier for bruk av avgiftsmidlene.

Styret for ordningen skal ifølge høringsnotatet ha følgende hovedfunksjoner og oppgaver:

- ivareta løpende strategiarbeid
- fordele midler til større programmer og prosjekter
- ha ansvaret for å organisere en tilfredsstillende saksforberedelse
- overordnet oppfølging av FoU-tiltakene
- samlet rapportering om ordningen til Fiskeridepartementet

For de FoU-tiltakene som gjennomføres innenfor etablerte programmer og ordninger skal kvalitetssikring foretas gjennom de rutiner som gjelder for disse systemene. I tilfelle styret ønsker aktiviteter som ikke faller naturlig inn under de etablerte virkemidlene, skal planlegging og organisering av slik FoU-aktivitet gjøres i nært samarbeid med NFR, eventuelt også SND.

For å ivareta overordnet samordning av den samlede marine FoU-innsatsen legges det i høringsnotatet til grunn at det blir etablert en avtale mellom styret for ordningen med FoU-avgift og NFR. Avtalen skal sikre løpende kontakt om strategiarbeid, arbeidsdeling og samordning av FoU-virksomheten.

Innkrevingsmodell, avgiftsnivå og lovens virkeområde

I den vurdering som er gjort av innkrevingsmåte for FoU-avgiften i høringsnotatet, er det lagt vekt på å etablere (1) et oversiktlig system, (2) et kostnadseffektivt system og (3) fortrinnsvis et system som kan knyttes opp til eksisterende innkrevingsystemer for avgifter.

To alternative modeller for innkreving vurderes:

- a) Innkreving av hele avgiften på eksportleddet
- b) En kombinert modell med innkreving fra laksenæringen på eksportleddet, og en delt løsning i den fangstbaserte delen av næringen mellom eksportleddet (dvs. relatert til industri/ marked) og førstehånd (relatert til fangst)

Begge modeller vurderes å være tilnærmet like kostnadseffektive, ved at FoU-avgiften kan benytte de samme kanalene for innkreving som for henholdsvis eksportavgiften og produktavgiften, dvs. tollvesenet og salgslagene.

Høringsnotatet konkluderer med å anbefale modell A med innkreving av hele avgiften på eksportleddet. Det legges da hovedvekt på å få et enhetlig og enkelt innkrevingsystem, og på at midlene er felles for hele næringen.

Høringsnotatet anbefaler en årlig ramme for ordningen på ca. 75 mill. kr. Dette er begrunnet i at forskning og utvikling blir en stadig viktigere faktor for utvikling av næringen. Dersom FoU-midlene skal dekke FoU-behovet for hele fiskeri- og havbruksnæringen, vil dette omfatte et svært bredt spekter av forskning. Rammen skal også gi grunnlag for tilstrekkelig strategisk tyngde i satsingen.

Et avgiftsbeløp på ca. 75 mill. kr tilsvarer i underkant av 3 promille av eksportverdien av fisk og fiskevarer for 1998, eller ca. 4 promille av førstehåndsverdien og 3 promille av eksportverdien i en delt innkrevingsmodell mellom førstehåndsledet (fangst) og eksportleddet (industri/market, oppdrett) for samme år. Størrelsen på avgiftssatsen tas inn i forskrift.

Selv om virkeområdet for loven om FoU-avgift for fiskeri- og havbruksnæringen forutsettes å dekke alle produkter av alle arter av fisk mv., foreslår departementet i høringsnotatet at lov av 8. juni 1984 nr. 53 om avgift på hermetikk bør kunne videreføres inntil videre. Departementet ser behov for å vurdere nærmere spørsmålet om samordning mellom hermetikkavgiften og den generelle FoU-avgiften. Begrunnelsen for å videreføre hermetikkavgiften er at enkelte spørsmål knyttet til NORCONSERV er under utredning. NORCONSERV mottar i dag ca. 4,0 mill. kr fra hermetikkavgiften.

Innenfor rammen av Prisreguleringsfondet for sild bevilges det årlig et beløp i størrelsesorden ca. 10-12 mill. kr til FoU i form av tilskudd til Sildolje- og sildemelindustriens bransjeforskningsinstitutt. Siden dette er en ordning hvor et overskudd på frivillig grunnlag avsettes til et bestemt formål, anses det i høringsnotatet ikke som aktuelt å holde sildolje- og sildemelsektoren utenfor ordningen med FoU-avgift.

Det er forutsatt i høringsnotatet at FoU-avgiften holdes utenfor statsbudsjettet. Administrasjonskostnadene for ordningen med FoU-avgift dekkes innenfor ordningens økonomiske rammer.

3 Oppsummering av høringsuttalelsene

Innledning

Høringsnotatet er lagt fram for næringens organisasjoner, herunder også arbeidsgiver- og arbeidstakersiden, NFR, SND, de sentrale forskningsinstitutter innen fiskeri- og havbruk og departementene. Høringsnotatet ble sendt ut den 16. juli 1999 med frist for merknader 18. oktober samme år.

I all hovedsak stiller høringsinstansene seg positive til innføring av en generell lovpålagt FoU-avgift i fiskeri- og havbruksnæringen. Merknadene knytter seg i første rekke til innkrevingsmåten for avgiften, sammensetningen av styret og hvor stor frihet styret skal ha mht. å organisere virksomheten og initiere prosjekter.

Mål og midlenes bruksområde

Det er en klar forutsetning fra blant andre Norges Fiskarlag, Fiskeri- og Havbruksnæringens Landsforening (FHL) og Norske Sjømatbedrifters Landsforening (NSL) at midlene blir definert som næringens egne midler.

FHL legger til grunn at avgiftsmidlene kan benyttes som egenandel i brukerstyrte prosjekter hvor resultatene er allment tilgjengelige. Blant andre Norges Fiskarlag, FHL og NSL understreker at en FoU-avgift må balanseres med en tilsvarende satsing fra det offentlige, og ikke innvirke negativt på regjeringens mål om å styrke den øvrige offentlige marine FoU-innsatsen.

Norges Fiskarlag og FHL mener at bruksområdet for midlene må defineres slik at styret får større frihet til å initiere og bidra til FoU-virksomhet utenom de til enhver tid definerte forskningsprogrammene innenfor Forskningsrådet, SND og andre tunge forsknings- og finansieringsinstitusjoner.

Flere av FoU-institusjonene, blant andre Havforskningsinstituttet og Fiskeriforskning, er opptatt av at institutter kan stå som ansvarlig for forskningsprogrammer, eller andre former for felles FoU-tiltak, finansiert med FoU-avgiften.

Miljøverndepartementet har understreket at forskning omkring miljøeffekter av næringens virksomhet må kunne anses som en del av ordningens virkeområde.

Organisering

Høringsinstansene slutter i all hovedsak opp om høringsnotatets forslag om at det etableres et felles styre for å forvalte FoU-avgiftsmidlene.

Norges Fiskarlag forutsetter at dette skjer etter innstilling fra de berørte organisasjonene.

Særlig fra næringens side er det kommet inn ulike synspunkter på sammensetningen av styret. Både Norges Fiskarlag og FHL ønsker sin representasjon i styret styrket. NSL krever plass i styret ut fra den bredde i næringen denne organisasjonen representerer.

Etter Kystfiskarlagets oppfatning må FoU-avgiftsordningen gis en bredere organisatorisk og demokratisk basis enn den foreslåtte modellen i høringsno-

tatet, bl.a. ved at Kystfiskarlaget kommer med i styret. Ifølge Kystfiskarlaget kan en bredere forankret styringsmodell enten sikres gjennom et utvidet styre eller gjennom et mindre styre i kombinasjon med en rådsforsamling.

Både FHL, NSL og Norges Fiskarlag påpeker at næringen må tillegges hovedansvaret for forvaltningen av FoU-avgiftsmidlene, og at hensyn til samordning med det øvrige virkemiddelapparatet ikke må begrense næringens frihet til å bestemme fordelingen av midlene.

NFR gir uttrykk for at rådet kun bør være ansvarlig for oppfølging av prosjekter som blir gjennomført i Forskningsrådets regi. SND mener det må vurderes om SND skal ha en mer sentral rolle i ordningen sett i forhold til den vekt som er lagt på næringsrettet FoU i høringsnotatet.

Flere av høringsinstansene, bl.a. Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (KUF), understreker betydningen av å få klare retningslinjer for spillet mellom styret for ordningen med FoU-avgift og Forskningsrådet. Miljøverndepartementet har påpekt at styret for ordningen må ha den nødvendige kompetansen til å ivareta miljøhensyn.

Innkrevingsmodell, avgiftsnivå og lovens virkeområde

Næringen, blant andre Norges Fiskarlag, FHL og NSL, samt Eksportutvalget for fisk, går inn for en delt innkrevingsmodell. Dette innebærer at avgiften fra fangstleddet blir innkrevd på førstehåndsomsetningen, mens den fra industri og havbruk tas inn på eksportleddet. Argumentene for dette er dels behovet for å se klarere sammenheng mellom hvor midlene er hentet fra og bruksområde, dels for å få med i avgiftsgrunnlaget - foruten innenlandsomsetningen til konsum - også sildemelsektoren og levering av fangst fra norske fartøyer i utlandet.

Det er kommet få innvendinger til en foreslått årlig avgiftsramme på 75 mill. kr. Det er imidlertid FHLs oppfatning at man bør starte opp med en lavere ramme, for senere eventuelt å trappe denne opp på grunnlag av FoU-behovene i de ulike sektorene av næringen. Norsk Sjømannsforbund mener avgiftssatsen er satt for høyt.

NORCONSERV deler høringsnotatets synspunkter på at hermetikkavgiften holdes utenfor FoU-avgiftsordningen til departementet og Forskningsrådet har vurdert NORCONSERVs status mht. forvaltningsmessig plassering og finansiering.

Sildolje- og Sildemelnæringens Forskningsinstitutt (SSF) og Nordsildmel ber om at sildemelnæringen behandles særskilt og fritas for den generelle FoU-avgiften. Dette begrunnes med at innføring av en generell FoU-avgift innebærer en fare for reduksjon i den støtten sildemelnæringen i dag gir SSF gjennom Prisreguleringsfondet for sild. Både Norges Fiskarlag, FHL og Sør-Norges Trålerlag slutter seg til sildemelnæringens ønske om ikke å bli omfattet av avgiften.

4 Fiskeridepartementets merknader

Innledning

Fiskeridepartementet konstaterer på grunnlag av høringen at det i all hovedsak er oppslutning om hovedtrekkene i den forvaltningsmodellen som er skissert i høringsnotatet om FoU-avgiften.

Mål og midlenes bruksområde

De sentrale næringsorganisasjonene som Norges Fiskarlag, FHL og NSL har i høringsuttalelsene sterkt fremhevet at avgiftsmidlene skal betraktes som næringens egne midler til finansiering av fellesprosjekter hvor resultatene gjøres tilgjengelige for bransjene. Dette er i samsvar med den oppfatning departementet har av bruksområdet for midlene.

Det forutsettes at bruken av avgiftsmidlene skjer i henhold til internasjonalt statsstøtteregulverk og Norges internasjonale forpliktelser.

I henhold til internasjonalt statsstøtteregulverk kan ikke avgiftsmidlene inngå som privates egenandel i brukerstyrte prosjekter hvor resultatene forbeholdes eksklusivt den enkelte bedrift. Dette følger av at midlene, fordi de innkreves med hjemmel i lov, formelt må betraktes som offentlige midler.

Fiskeridepartementet deler næringens oppfatning mhp. avgiftsordningens selvstendighet og egne profil.

Departementet vil særlig understreke følgende forhold knyttet til bruksområdet:

- ordningen skal omfatte næringsrettet FoU, herunder også tiltak for å forbedre næringens miljøtilpasning, med hovedvekt på forskning
- styret skal ha størst mulig frihetsgrad til å definere bruksområdet for midlene innenfor den foreslåtte formålsparagraf
- virkemidler er tilskudd til programmer og større prosjekter som dekker fellestiltak til nytte for hele eller deler av næringen
- behovet for samordning med det eksisterende virkemiddelapparatet for å hindre dobbeltarbeid, og for å sikre en best mulig koordinert bruk av den samlede marine FoU-innsatsen
- ansvaret for faglig utforming av programmer, faglig kvalitetssikring og regnskapsmessig oppfølging av programmer og større prosjekter ivaretas som hovedregel ved kjøp av tjenester fra relevante offentlige institusjoner (NFR, SND)

Organisering

Fiskeridepartementet konstaterer at det er oppslutning om forslaget om å etablere et felles næringsstyre for å forvalte FoU-avgiftsmidlene. Departementet vil understreke at styret skal ha en sammensetning som sikrer kompetanse i samsvar med målsettingen for ordningen, og som dekker fangst, havbruk og industri- og markedssiden, og hvor de mest sentrale næringsorganisasjonene er representert. Departementet ser det som viktig å ha et effektivt og handlekraftig styre.

Det skal legges stor vekt på at styret har en løpende dialog med hele næringen for å fange opp forskningsbehov fra alle deler av næringen.

Når det gjelder styrets hovedfunksjoner, viser vi til omtale under bruksområde for midlene, hvor ordningens avgrensning til programmer og større prosjekter fremheves. Det er lagt til grunn at styret kjøper tjenester til saksforberedelse og oppfølging av programmer og større prosjekter. Departementet mener dette ikke vil gå ut over styrets selvstendighet som forvaltningsorgan for midlene. Organiseringen av sekretariatet er styrets ansvar, men et slikt sekretariat skal tilpasses styrets hovedfunksjoner, jf. nærmere omtale om dette under hovedavsnitt 2. Kostnadene for sekretariatet dekkes innenfor ordningens rammer.

Fiskeridepartementet er ansvarlig for ordningen med FoU-avgift, og styret vil derfor være et offentlig organ. Det legges til grunn at lov av 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven), og lov av 19. juni 1970 nr. 69 om offentlighet i forvaltningen (offentlighetsloven) gjelder for ordningen på samme måte som ellers for avgiftsordninger.

Styret skal kanalisere avgiftsmidlene gjennom etablerte systemer som NFR og SND, og ikke bevilge midler til enkeltprosjekter. Henvendelser til styret med forslag til anvendelse av avgiftsmidlene vil således ikke være å anse som søknader som skal behandles etter forvaltningslovens regler om enkeltvedtak.

Innkrevingsmodell, avgiftsnivå og lovens virkeområde

Fiskeridepartementet holder fast på et samlet og enhetlig innkrevingssystem for avgiften på eksportleddet som foreslått i høringsnotatet. Det vil innenfor denne modellen være mulig å synliggjøre bidragene fra de ulike delsektorer, og på den måten imøtekomme næringens behov.

Det er kommet få kommentarer til den foreslåtte avgiften på om lag 3 promille av eksportverdien. Av hensyn til stabile og forutsigbare rammebetingelser anser departementet det som mest hensiktsmessig å fastsette en avgiftssats i denne størrelsesorden, med åpning for justering i samråd med næringen. Nivået på avgiften fastsettes i forskrift.

Fiskeridepartementet vil komme tilbake til Stortinget med en vurdering av forholdet mellom hermetikkavgiften og FoU-avgiftsordningen når NORCON-SERVs status og rolle er nærmere utredet.

Etter en nærmere vurdering, og på bakgrunn av høringsrunden, slutter departementet seg til synspunkter om å holde sildemelsektoren utenfor ordningen med FoU-avgift nå. Departementet vil vurdere spørsmålet om samordning mellom dagens finansieringssystem for FoU på sildemelsektoren og FoU-avgiftsordningen på et senere tidspunkt.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Administrasjonskostnadene for ordningen med FoU-avgift dekkes innenfor ordningens økonomiske rammer. Innkreving av avgiften skal organiseres slik at dette ikke skaper nevneverdig merarbeid for tolletaten. Det understrekes at man ved å koble avgiftsinnkrevingen av FoU-avgiften opp mot eksportavgiften unngår merarbeid for næringen, jf. også Regjeringens arbeid med «Et enklere Norge».

6 Merknader til de enkelte bestemmelser

Til § 1 Formål

Lovens formål er å styrke finansieringen av forskning og utvikling (FoU) i fiskeri- og havbruksnæringen. Den næringsrettede FoU-innsatsen og felles FoU-tiltak skal styrkes for å legge til rette for økt verdiskaping, miljøtilpasning, omstilling og nyskaping, herunder ny næringsvirksomhet basert på marine ressurser.

Miljøtilpasning er særskilt nevnt i formålsparagrafen for å fremheve næringens eget ansvar for å utvikle fiskeri- og havbruksvirksomheten i samsvar med samfunnets krav om en bærekraftig utvikling.

Avgiftsmidlene skal primært anvendes til næringsrettet forskning og felles FoU-tiltak. Ved fordelingen av avgiftsmidlene skal ordningen avgrenses til å yte støtte til programmer og større prosjekter, samt til fellestiltak for hele eller deler av næringen. Resultatene av programmene skal være allment tilgjengelige i henhold til retningslinjene for offentlig støtte.

Ved fordeling av avgiftsmidlene bør en ta sikte på en fordeling som over tid i rimelig omfang tar hensyn til bidragene fra de ulike sektorer.

Avgiftsmidler innkrevd gjennom en lovpålagt FoU-avgift er offentlige midler i forhold til internasjonalt statsstøtteregulverk, bl.a. EUs regelverk. Tilskudd fra ordningen til programmer og prosjekter kan således ikke benyttes som privates egenandeler i brukerstyrte prosjekter hvor resultatene forbeholdes de enkelte deltakende foretak.

Til § 2 Avgift

Avgift kan kreves for «fisk og fiskevarer, samt andre marine ressurser». Det kan således kreves avgift av alle marine ressurser, herunder fisk, krepsdyr, bløtdyr, pigghuder, sjøpattedyr, marine planter og industriprodukter basert på marint råstoff. Avgift kan også kreves hvor marine ressurser utgjør en vesentlig del av varen. Ved vurderingen av om marine ressurser utgjør en vesentlig del av varen, vil dette bero på en helhetsvurdering hvor en bl.a. legger vekt på om det marine råstoffet utgjør en nødvendig del av varens sammensetning, eller om varen fremstår som et marint produkt.

Begrepet eksport har i loven det samme innhold som i lov av 27. april 1990 nr. 9 om regulering av eksporten av fisk og fiskevarer (fiskeeksportloven).

Departementet kan gi nærmere bestemmelser om plikten til å svare avgift. Avgiftsplikten kan f.eks. begrenses til bestemte sektorer eller produkter. I første omgang tar departementet sikte på at avgiften skal omfatte de samme produktområder som dekkes av fiskeeksportloven. Det vil si alle arter fisk, krepsdyr, bløtdyr og pigghuder, samt varer der disse artene er det eneste eller en vesentlig del av råstoffet.

Ved innkreving av avgiften bør en ta sikte på et system som er oversiktlig og kostnadseffektivt. Innkreving av FoU-avgiften bør samordnes med innkreving av fiskeeksportavgiften, som innkreves av tolletaten, og organiseres på en slik måte at dette ikke skaper nevneverdig merarbeid.

De nærmere bestemmelser om størrelsen på avgiften, beregning, innkreving og anvendelse av avgiftsmidlene vil fastsettes i forskrift av departementet.

Til § 3 Styret

Departementet oppnevner et styre som forvalter de midler som kommer inn gjennom avgiften. Styret oppnevnes etter forslag fra de organisasjoner som er gitt plass i styret. Både arbeidsgiver- og arbeidstakersiden i fiskeri- og havbruksnæringen skal ha plass i styret.

Styreleder og nestleder utpekes av departementet blant styrets medlemmer. Styret utfører de oppgaver som er fastsatt i, eller med hjemmel i, denne loven. Departementet gir nærmere instruks til styret.

Ved fastsettelsen av instruks skal det særlig legges vekt på at styret bør ha stor frihetsgrad til å definere bruksområdet for midlene, samt at styret bør ha en løpende og nær dialog med det øvrige virkemiddelapparatet. Styrets arbeid bør samordnes med det eksisterende virkemiddelapparatet for å hindre dobbeltarbeid, og for å sikre en best mulig koordinert bruk av den samlede marine FoU-innsatsen. Ansvar for faglig utforming av programmer, faglig kvalitetssikring og regnskapsmessig oppfølging av programmer og større prosjekter ivaretas som hovedregel ved kjøp av tjenester fra relevante offentlige institusjoner (NFR, SND).

Styrets beslutninger skal være basert på konsensus, dvs. at et samlet styre må være enig om de beslutninger som fattes. Dersom det ikke oppnås slik enighet, skal saken forelegges Fiskeridepartementet for endelig avgjørelse.

Styret bør ha en sammensetning som dekker fangst, havbruk og industri- og markedssiden, og hvor de mest sentrale næringsorganisasjonene er representert.

Det skal etableres en avtale mellom styret og NFR. Avtalen skal sikre løpende kontakt om strategiarbeid, arbeidsdeling og samordning av FoU-innsatsen.

Utgifter til forvaltning og administrasjon av ordningen dekkes av avgiftsmidlene.

Departementet kan med hjemmel i lovens § 5 fastsette nærmere bestemmelser for styret.

Til § 4 Opplysningsplikt

Den som driver virksomhet som omfattes av loven plikter å gi de opplysninger som er nødvendige for at forvaltningen skal kunne utføre sine oppgaver etter loven. Departementet kan med hjemmel i lovens § 5 fastsette nærmere bestemmelser om opplysningsplikten.

De generelle regler om taushetsplikt i forvaltningsloven kapittel III kommer til anvendelse.

Til § 5 Forskrifter

Departementet kan gi nærmere bestemmelser til utfylling og gjennomføring av loven, herunder bestemmelser om saksbehandling, opplysningsplikt og om styret.

Fiskeridepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om avgift til forskning og utvikling i fiskeri- og havbruksnæringen.

Vi HARALD, Norges Konge,

stadfester:

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om avgift til forskning og utvikling i fiskeri- og havbruksnæringen i samsvar med et framlagt forslag.

Tilråding fra Fiskeridepartementet ligger ved.

Forslag til lov om avgift til forskning og utvikling i fiskeri- og havbruksnæringen

§ 1 Formål

Formålet med loven er å styrke finansieringen av forskning og utvikling (FoU), for å legge til rette for økt verdiskaping, miljøtilpasning, omstilling og nyskaping i fiskeri- og havbruksnæringen.

§ 2 Avgift

Departementet kan gi forskrift om at den som eksporterer fisk og fiskevarer eller andre marine ressurser, samt varer hvor marine ressurser utgjør en vesentlig del, skal betale en avgift beregnet av verdien ved eksport.

Departementet gir nærmere bestemmelser om avgiften, herunder om plikten til å svare avgift, størrelsen på avgiften, beregning av avgiften, innkreving av avgiften og anvendelse av avgiftsmidlene.

Skyldig avgift er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 3 Styret

Avgiftsmidlene forvaltes av et styre oppnevnt av departementet. Styret skal utføre de oppgaver som er fastsatt i eller i medhold av loven.

Beslutninger fattet av styret må være enstemmige. Dersom slik enstemmighet ikke oppnås, skal saken legges frem for departementet til endelig avgjørelse.

Utgifter til forvaltning og administrasjon av ordningen dekkes av avgiftsmidlene.

§ 4 Opplysningsplikt

Den som eksporterer varer som omfattes av loven plikter å gi de opplysninger som er nødvendige for at forvaltningen skal kunne utføre sine oppgaver etter loven.

§ 5 Forskrifter

Departementet kan gi nærmere forskrifter til utfylling og gjennomføring av loven, herunder bestemmelser om saksbehandling, opplysningsplikt og om styret.

§ 6 Ikrafttredelse

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.
